

Napjaink nagy trilemmája

beszámoló az MKT Agrárszakosztályának rendezvényéről

A 60. közgazdász-vándorgyűlés agrárgazdasági szekciójának, „Az élelmiszerellátás biztonsága Magyarországon és Európában” című kerekasztal beszélgetés bevezető előadását Farkas Sándor, az Agrárminisztérium parlamenti államtitkára tartotta. Az agrárium (Agrárminisztérium) a 2022-es évvel kezdődően a kereskedelem és élelmiszeripar ágazatok irányítását kapta meg a mezőgazdaság mellett. Az új feladatokhoz új célok is kellenek. Farkas Sándor kiemelte, hogy az elsődleges céljuk: megfelelő mennyiségű, minőségű és biztonságos élelmiszer előállítás 20-25 millió embernek. A miniszterhelyettes úr kitért az évtizedek óta kimagasló mezőgazdasági exportbevételek drámai csökkenésére is az idei évben, amit az aszály hatásaival magyarázott.

Fontos megemlíteni, hogy a kertészetek termelékenysége javult az európai átlaghoz képest. Ez a termelékenységi javulás relatív, leginkább az európai versenytársak termelési költségeinek növekedésével, az exponenciálisan megnövekedett energiaárakkal magyarázható, mivel kertészetek elektromos fűtését nehezen tudják fenntartani. Ezzel ellentétben a magyar termelők egy része előnyre tud szert tenni, a geotermikus energia lehetőségeinek kiaknázásával. Farkas Sándor szerint a magyar gazdák világszinten versenyképes technológiát használnak és az új generáció megfelelő szakképzésével Magyarország feljebb kerülhet a mezőgazdasági exportverseny ranglétráján.

Az ezt követő kerekasztal beszélgetésnek két moderátora volt, Galambos Tamás ügyvezető igazgató, Swoosh Capital Kft., az MKT Nemzetközi Gazdaság Szakosztályának elnöke és Zöldréti Attila őstermelő, a SAPARD Hivatal korábbi elnöke, az MKT Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakosztályának elnöke voltak. A kerekasztal beszélgetés résztvevői Dinya László professzor, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem oktatója, Páll Zsombor statisztikai koordinátor az Agrárminisztériumból, Vajda László társelnök, az MKT Mezőgazdasági és Élelmiszer-ipari Szakosztálya, a Földművelésügyi Minisztérium korábbi főcsoportfőnöke, valamint Wittek András tanácsadó, a Miniszterelnöki Kabinetiroda Nemzetközi Kapcsolatokért Felelős Főosztálya, korábbi kijevei külgazdasági attaséja volt.

A kerekasztal résztvevői megállapították, hogy a közgazdászok és az agráriumban dolgozók napjainkban egy nagy trilemmával szembesülnek az élelmiszerbiztonság (food security) kérdésén belül: a megfizethetőség, a hozzáférhetőség és a biztonság hármasságával.

A trilemmából a biztonság, azaz élelmiszer biztonság (food safety), azt mutatja, hogy mennyire biztonságos elfogyasztani az ételt, és az mennyire jó minőségű. Az élelmiszerbiztonság (food security) fogalma a társadalom tagjai számára az egészséges és aktív élethez szükséges táplálkozási szükségleteknek megfelelő, elegendő és tápláló élelmiszerhez való mindenkori fizikai, társadalmi és gazdasági hozzáférést jelent. Ennek mérésére szolgáló index a globális élelmiszerbiztonsági index (global food security index, azaz GFSI), célja: 4 pillére, ezen belül 59 mutatóra alapozva értékelné egyes országokban az élelmiszerbiztonság

színvonalát, annak erős/gyenge pontjait, segítséget nyújtva a sürgős vagy stratégiai teendők meghatározásához.

Világszerte a hihetetlen mértékű élelmiszer drágulás hátterében, különböző okok állnak, amelyek egymással kapcsolatba lépve okozzák ezt a drágulást. Az ENSZ fogalmazta meg pár évvel korábban a 4K elvét, ami leírja mivel néz szembe a világ élelmezése jelenleg. Klímaváltozás, Kovid, Konfliktusok/háború és költségek elszállása, ami mára már Magyarországon is igazzá vált. Európai szinten, az élelmiszerárak 10-12%-ot, míg hazánkban 34-36%-ot emelkedtek, aminek a hátterében a forint gyengülése mellett és az energiaárak növekedése állt. Az élelmezési folyamat egy hosszú láncot alkot a növénytermesztés és az állattenyésztés az első láncszem, amit követ a feldolgozóipar és ezután jutunk el a kereskedelemhez, amit minden fogyasztó lát a boltok polcain. A láncolat leggyengébb láncszeme, az alapanyag előállítás, ami nagyban ki van téve az időjárás viszontagságainak, illetve további probléma, hogy országos szinten nem tud egységes árualapot teremteni. Például Magyarországon 147 féle búza fajtát termelnek a termelők, ezért nincs egységes terményválaszték, nincs konstans termelés, amire a feldolgozóipar alapozni és építeni tudna.

Jövőbeli cél, ezt a széles spektrumú választékot lecsökkenteni és a termelők körében elérni, hogy csak néhány fajta búzát termeljen mindenki, ezzel biztosítva a konstans mennyiséget és minőséget a feldolgozóiparnak. A jövőben a legnagyobb potenciál a vidékfejlesztésben, falusi és vidéki agráriumok fejlesztésében rejlik. Fontos megemlíteni a követendő stratégiát. Minden térség más és más, ezért nem egy olyan megoldást kell találni, ami mindenhol működik (best practice) ugyanis olyan nincs, hanem helyi megoldásokat (good practices) kell keresni. Ez kooperációs feladat a kormányzati intézmények, gazdálkodók és vállalkozások, civilek, illetve az európai és nemzetközi tagállamok között. A vidéki tőkét biztosítani kell a megfelelő és elvárt fejlődéshez, ami nem merül ki az gazdasági tőkében (pénz, infrastruktúra). Szükség van még a minőségi humán tőkére, tehát munkára alkalmas és munkára képes munkaerőre, illetve ezentúl, közösségi tőkére és természetesen természeti tőkére is. Ha ezek közül bármelyik hiányzik vagy szűk a keresztmetszete az határozza meg a későbbiekben a teljesítményt. A jövőbeli stratégia egyik fontos része, ezeknek a hiányzó vagy szűk keresztmetszetű tőkeelemeknek a pótlása.

60. Közgazdász-vándorgyűlés - Az élelmiszer-ellátás biztonsága Magyarországon és Európában című beszélgetés alapján.

Nyolczas József Máté
Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
gazdaságinformatikus hallgató